

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ
АГРЕСІЇ**

**МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції**

19 червня 2026 року

**Одеса
2026**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
19 червня 2026 року

ОДЕСА
2026

УДК 342.7:341.3:364(477)

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Давиденко В.В., ректор університету, кандидат юридичних наук, доцент

Заступник голови:

Корнієнко М.В., перший проректор університету, доктор юридичних наук, професор

Члени оргкомітету:

Бабчук О.Г., завідувач кафедри психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент;

Гугулан Є., завідувач кафедри приватного права Академії «Штефана Великого», Міністерство внутрішніх справ Республіки Молдова, доктор філософії, доцент;

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової діяльності, кандидат юридичних наук, доцент;

Ковальова О.В., професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Матієнко Т.В., професор кафедри психології та педагогіки, кандидат юридичних наук, доцент;

Пасько О.М., професор кафедри психології та педагогіки, доктор юридичних наук, доцент;

Пишна А.Г., завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Сухарєва А.О., професор кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент;

Тетерятник Г.К., завідувачка кафедри кримінального процесу та криміналістики, доктор юридичних наук, професор;

Томіна В.Ю., доцент кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат юридичних наук, доцент.

Статті друкуються в авторському варіанті.

Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей,
які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Захист прав дитини в умовах військової агресії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 червня 2026 р.). Одеса : ОДУВС, 2026 – 465 с.

4. Коваль І. Захист прав та законних інтересів дітей під час війни в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. № 2 (38). С. 66. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2024/feb/33915/visnik2382023.pdf>.

Гайна С. В.

Курсант 202 взводу Навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Національної поліції України

Науковий керівник:

Ковальова О. В.

Професор кафедри адміністративної діяльності поліції,
к.ю.н., с.н.с.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Питання відповідальності дітей за вчинення домашнього насильства є актуальним у сучасних умовах розвитку українського суспільства, оскільки поєднує у собі правові, соціальні та психологічні аспекти. Особливість цієї проблематики полягає в тому, що дитина, будучи суб'єктом правовідносин, одночасно потребує особливого захисту з боку держави, що обумовлює специфіку підходів до визначення її відповідальності.

Домашнє насильство – це навмисне і систематичне здійснення фізичного, психологічного або економічного тиску на подружжя, колишнього партнера чи будь-яку іншу людину, з якою агресор має (або мав) сімейні чи близькі стосунки. Така поведінка спричиняє фізичні та психологічні страждання, розлади здоров'я, втрату працездатності, емоційну залежність або погіршення якості життя постраждалої особи. Цей вид насильства може проявлятися у вигляді дій або бездіяльності фізичного, психологічного чи економічного характеру. До таких проявів включають застосування сили без завдання тілесних ушкоджень, висловлення погроз, принизливі образи, переслідування, а також позбавлення життєво важливих ресурсів, як-от житло, їжа, одяг чи фінанси, на які постраждалий має законне право [1, с. 115]. У результаті таких дій завдається шкода фізичному або психічному здоров'ю людини, яка стала жертвою насильства.

Форми домашнього насильства: Економічне насильство — це форма домашнього насильства, що виражається у навмисному позбавленні людини базових засобів для існування, таких як житло, їжа, одяг, майно, гроші чи документи. Також сюди входять обмеження доступу до цих ресурсів, залишення без догляду та необхідної підтримки, перешкоджання отриманню медичних чи реабілітаційних послуг, заборона працювати чи здобувати освіту, примус до праці, а також інші правопорушення економічного характеру. Психологічне насильство — це дії, які включають словесні образи,

приниження, залякування або переслідування. До цього виду насильства також належить контроль над рішеннями особистого або репродуктивного характеру, погрози (в тому числі стосовно інших людей), маніпуляції, що спричиняють у жертви почуття небезпеки або емоційної нестабільності. Ці дії можуть суттєво підірвати психічне здоров'я потерпілої особи або викликати у неї неспроможність захищати себе. Сексуальне насильство — це будь-які дії сексуального характеру, вчинені без згоди повнолітньої особи чи незалежно від згоди дитини. Це також включає примус до сексуальних актів за участю інших осіб або в присутності дитини, а також різноманітні правопорушення проти статевої свободи чи недоторканості особи. Фізичне насильство — це форма домашнього насильства, що включає нанесення побоїв, удари, штовхання, щипки, укуси та інші дії фізичного впливу [4, с. 220]. Сюди ж належить незаконне позбавлення волі, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень будь-якого ступеня тяжкості, залишення в небезпечному стані без допомоги або навіть умисне спричинення смерті.

За вчинення домашнього насильства особа може нести як адміністративну, так і кримінальну відповідальність. Адміністративна відповідальність регулюється статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Вона передбачає покарання за дії фізичного, психологічного або економічного характеру, що не призвели до тілесних ушкоджень, але проявляються через погрози, образи, переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу чи іншого майна, на яке потерпілий має законне право. У разі умисного систематичного вчинення домашнього насильства передбачена кримінальна відповідальність, встановлена статтею 126-1 Кримінального кодексу України. Систематичність полягає у насиллі, що повторюється три або більше разів, незалежно від того, чи раніше кривдник притягувався до відповідальності за аналогічні дії. Ознаками систематичності можуть бути тілесні ушкодження, регулярні звернення по медичну допомогу та інші фактичні докази [5, с. 316].

Згідно з положеннями Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема статті 173-2, домашнє насильство є адміністративним правопорушенням, за яке передбачено відповідальність. Водночас відповідно до статті 12 КУпАП адміністративна відповідальність настає з 16 років. Таким чином, особи, які досягли цього віку, можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства.

Що стосується кримінальної відповідальності, то вона регулюється Кримінальним кодексом України. Стаття 126-1 КК України передбачає відповідальність за домашнє насильство, якщо такі дії мають систематичний характер. При цьому, відповідно до статті 22 КК України, кримінальна відповідальність настає з 16 років, а за окремі злочини — з 14 років. Однак на практиці притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності за домашнє насильство має свої особливості та застосовується з урахуванням віку, рівня розвитку та інших обставин [2, с. 89].

У випадках, коли дитина не досягла віку адміністративної або кримінальної відповідальності, до неї застосовуються заходи виховного впливу. Такі заходи передбачені, зокрема, законодавством у сфері охорони дитинства та

діяльності органів опіки і піклування. Водночас відповідальність за поведінку дитини можуть нести її батьки або законні представники. Відповідно до статті 184 КУпАП, передбачена відповідальність батьків за невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо виховання дітей.

Важливу роль у реагуванні на випадки домашнього насильства, вчиненого дітьми, відіграють спеціальні суб'єкти, уповноважені на здійснення заходів у цій сфері. До них належать служби у справах дітей, органи опіки та піклування, підрозділи Національної поліції України, а також заклади освіти. Їх діяльність спрямована не лише на фіксацію правопорушення, але й на виявлення причин девіантної поведінки, проведення профілактичної роботи та надання соціальної і психологічної допомоги [3, с. 171].

Слід підкреслити, що домашнє насильство, вчинене дітьми, часто має комплексний характер і є наслідком несприятливого сімейного середовища, конфліктів у родині, психологічних травм або наслідування поведінки дорослих. У зв'язку з цим ефективне реагування на такі випадки повинно включати не лише застосування заходів юридичної відповідальності, але й проведення корекційної та виховної роботи.

Крім того, важливе значення має превентивна діяльність, яка спрямована на формування у дітей правової культури, навичок ненасильницької поведінки та відповідального ставлення до власних дій. Значну роль у цьому процесі відіграють освітні заклади, які повинні забезпечувати не лише навчання, але й виховання учнів у дусі поваги до прав і свобод інших осіб.

Отже, відповідальність дітей за вчинення домашнього насильства має складний і багаторівневий характер. Вона визначається нормами адміністративного та кримінального законодавства, а також спеціальними нормами у сфері захисту прав дитини. При цьому ключовим завданням держави є не лише притягнення до відповідальності, але й створення умов для запобігання таким правопорушенням, захисту прав усіх учасників сімейних відносин та забезпечення належного розвитку дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бухтіярова І. Г. Адміністративно-правові засади захисту дитинства та материнства в Україні: монографія / І. Г. Бухтіярова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 212 с.
2. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.
3. Левківський Б. К. Загальні проблеми юрисдикційного захисту осіб, постраждалих від насильства в сім'ї (домашнього насильства). Часопис Київського університету права. 2012. № 2. С. 171–174
4. Напрями та шляхи вдосконалення діяльності органів і підрозділів Національної поліції України щодо протидії домашньому насильству та взаємодії із цього питання з органами державної влади та громадськими організаціями : науково-методичні рекомендації / заг. ред. В.Г. Дрозд, В.Б. Коба, О.В. Ковальнової. Одеса : Юридика. 2024. 270 с.

Галяс В.П.

Львівський державний університет внутрішніх справ

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ЯК ПРІОРИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна військова агресія проти України докорінно змінила умови реалізації та забезпечення прав людини. У центрі державної політики в умовах воєнного стану перебуває питання збереження життя, безпеки та гідності населення, однак особливої уваги потребують діти як найбільш вразлива категорія громадян. Війна створює для неповнолітніх комплекс загроз, які охоплюють фізичну безпеку, психічне здоров'я, доступ до освіти, сімейне оточення та соціальну інтеграцію. У таких умовах захист прав дитини перестає бути виключно соціальним завданням і набуває ознак пріоритетного напрямку державної політики та складової національної безпеки.

В умовах війни діти стикаються з багатовимірними ризиками. Насамперед йдеться про прямі загрози життю та здоров'ю внаслідок ракетних ударів, артилерійських обстрілів, мінної небезпеки та руйнування цивільної інфраструктури. Значна кількість неповнолітніх була змушена залишити місце проживання, що призвело до втрати звичного соціального середовища, переривання освітнього процесу та порушення сімейних зв'язків. Не менш важливими є психологічні наслідки війни: хронічний стрес, тривожність, переживання втрати близьких, невизначеність майбутнього та емоційне виснаження.

Одним із найсерйозніших викликів є незаконне переміщення та депортація дітей з тимчасово окупованих територій. Такі дії порушують фундаментальні права дитини на сімейне виховання, громадянство, культурну та національну ідентичність. Особливу небезпеку становлять випадки примусової зміни персональних даних, спрощеного усиновлення та нав'язування іншої соціокультурної належності. Подібні дії суперечать нормам міжнародного гуманітарного права та потребують належного документування для подальшого притягнення винних осіб до міжнародно-правової відповідальності.

У сучасних умовах державна політика щодо захисту дітей має ґрунтуватися на принципі найкращих інтересів дитини. Це означає, що під час ухвалення будь-яких рішень, пов'язаних з евакуацією, тимчасовим влаштуванням, освітою чи медичною допомогою, першочергово повинні враховуватися безпека, психологічний стан та потреби конкретної дитини. Важливим елементом такої політики є безперервність соціально-правового супроводу незалежно від зміни місця перебування неповнолітнього [1, с. 599].

Ключову роль у реалізації державної політики відіграють органи державної влади, органи місцевого самоврядування, служби у справах дітей, органи опіки та піклування, освітні установи, правоохоронні органи та міжнародні організації. Особливого значення набуває міжвідомча координація,

Наукове видання

**ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.
МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції**

м. Одеса, 19 червня 2026 року

Підп. до друку 18.06.2026. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк.арк 26,16. Обл.-вид. арк. 31,04
Надруковано з готового оригінал-макета
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП №3507 від 25.06.2009